

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN: 1857- 7628

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2010**

YEARBOOK

ГОДИНА 2

VOLUME II

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF ECONOMICS

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF ECONOMICS**

За издавачот:
Проф. д-р Ристо Фотов

Издавачки совет Editorial board

Проф. д-р Саша Митрев	Prof. Sasa Mitrev, Ph.D
Проф. д-р Лилјана Колева - Гудева	Prof. Liljana Koleva - Gudeva, Ph.D
Проф. д-р Ристо Фотов	Prof. Risto Fotov, Ph.D
Проф. д-р Трајко Мицески	Prof. Trajko Miceski, Ph.D
Доц. д-р Круме Николоски	Ass. Prof. Krume Nikoloski, Ph.D
Доц. д-р Крсте Шајноски	Ass. Prof. Krste Sajnoski, Ph.D
Пом.асс м-р Влатко Пачешкоски	Assist. Vlatko Paceskoski, M.Sc
Пом.асс м-р Тамара Јованов Марјанова	Assist. Tamara Jovanov Marjanova, M.Sc

Редакциски одбор Editorial staff

Проф. д-р Ристо Фотов	Prof. Risto Fotov, Ph.D
Проф. д-р Трајко Мицески	Prof. Trajko Miceski, Ph.D
Доц. д-р Круме Николоски	Ass. Prof. Krume Nikoloski, Ph.D
Доц. д-р Крсте Шајноски	Ass. Prof. Krste Sajnoski, Ph.D

Главен и одговорен уредник Managing & Editor in chief

Проф. д-р Трајко Мицески	Prof. Trajko Miceski, Ph.D
--------------------------	----------------------------

Јазично уредување Language editor

Даница Гавриловска-Атанасовска (македонски јазик)	Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian)
--	--

Техничко уредување Technical editor

Славе Димитров	Slave Dimitrov
Благој Михов	Blagoj Mihov

Печати Printing

Печатница „2-ри Август“ - Штип	„Vtori Avgust“ - Stip
Тираж - 300 примероци	Printing No 300

Редакција и администрација Address of editorial office

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип	Goce Delcev University
Економски факултет	Faculty of Economics
бул „Крсте Мисирков“ бб	Krste Misirkov b.b., PO box 201
п.фах 201, 2000 Штип, Македонија	2000 Stip, R of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

Д-р Ристо Фотов, д-р Еленица Софијанова Интелектуалниот капитал и новата економија	9
Д-р Ристо Фотов, Катерина Фотова Глобалната финансиска криза и нејзините последици врз светската економија	17
Доц. д-р Круме Николоски Креирање на економско-социјален модел состојба и перспективи	27
Петар Клетникоски, проф. д-р Трајко Мицески Членството на Република Македонија во светската трговска организација со посебен осврт на трговската размена со земјоделско-прехранбени производи	35
Проф. д-р Трајче Мицески Чистата совесност како фактор за вистинско лидерство	43
Проф. д-р Т. Мицески, м-р К. Чабулева, м-р Д. Јошески Анализирање на зависноста помеѓу бруто-домашниот производ и трговијата на мало во Република Македонија во период од 1990 до 2009 година со примена на економетриски модели	51
Проф. д-р Трајче Мицески Улогата на лидерството во детерминирањето на културата во организацијата	63
Доц. д-р Александар Костадиновски Рамка на ефективното здравствено опфаќање framework of effective health care coverage	77
Доц. д-р Александар Костадиновски Концептот и принципите на националните здравствени сметки The concept and principles of national health accounts	89
М-р Дарко Лазаров Други инструменти на надворешно-трговската политика	103

М-р Дарко Лазаров Режими на девизен курс	113
М-р Душко Јошески д-р Трајко Мицески Стапката на смртност на доенчињата како последица на сиромаштијата, пер capita доходот, бројот на доктори и популациониот раст во САД	123
М-р Емилија Митева-Кацарски Трговските текови во глобализираниот свет.....	133
М-р Емилија Митева - Кацарски Европска централна банка	143
Доц. д-р Крсте Шајноски Инвестиционите фондови - недоволно развиен сегмент на пазарот на капитал во Република Македонија	153
М-р Тамара Јованов-Марјанова Значење на истражувањето на пазарот за креирање на ефективни стратегии на работење	165
М-р Љупчо Давчев Стратегија на дистрибутивните канали и нивното влијание во вредносната верига	175
Доц. д-р Маргарита Матлиевска Конститутивните договори на Европската унија и нејзините стратегии низ призма на одржливиот развој	187
Доц. д-р Маргарита Матлиевска Тековни филозофии на развојот.....	201
М-р Марина Радосављевиќ - Бојчева Имплементација на средствата од Програмата КАРДС во Република Македонија	211
М-р Марина Радосављевиќ - Бојчева Имплементација на средствата од Програмата ФАРЕ во Република Македонија.....	223

М-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска Анализа на билансот на состојба од аспект на корпоративното управување	237
М-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска Анализа на билансот на успех од аспект на корпоративното управување	247
М-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска Финансиско известување - цели и задачи	255
М-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска Извештај за готовински текови.....	265
М-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска Методи на финансиска анализа	275
М-р Стеван Габер Оправданост за примена на буџетски дефицит	285
М-р Стеван Габер, м-р Василка Габер Начини за финансирање на буџетскиот дефицит	293
М-р Христина Серафимовска Претприемачко однесување - фактор за економски развој	301

ПРЕДГОВОР

Економскиот факултет во Штип, е основан на 27 март 2007 година како дел од Универзитетот “Гоце Делчев”. Почетоците на оваа високообразовна институција ги карактеризира силен елан и ентузијазам, преточени во голема желба да се твори и придонесе во унапредување на високообразовните процеси во Република Македонија. Се разбира, сето ова е во согласност со евроинтегративните процеси на постојана примена на усвоените европски методи и стандарди во научно-образовниот процес за обезбедување на квалитетно образование за нашите студенти.

Пред Вас е второто издание на Годишниот зборник на Економскиот факултет. Тој претставува потврда во остварување на целите на Економскиот факултет кои се состојат во: образување на стручно-научни кадри од областа на меѓународната економија, здравствениот менаџмент, финансискиот менаџмент, банкарство, финансии и осигурување; сметководство, финансии и ревизија и менаџмент и претприемништво на прв циклус на студии и економија на европска унија, здравствен менаџмент и MBA-менаџмент на втор циклус на студии. Се разбира, дека на тој начин придонесуваме во промовирање на научно-истражувачката работа, со што се поттикнува унапредувањето на научната и развојната мисла во функција на нивна примена во секојдневниот живот.

Особено радува фактот што со свои трудови се пројавуваат нашите млади научно истражувачки кадри.

Штип, јуни 2011 година

Проф. д-р Ристо Фотов

УДК: 339.727.3(4-672EU:497.7)
339.727.3(4-672EU:4-15)

Прегледен труд

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СРЕДСТВАТА ОД ПРОГРАМАТА КАРДС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

М-р Марина Радосављевиќ - Бојчева

Апстракт

Европската унија е семејство на демократски европски земји кои работат заедно со цел да го подобрат животот на нивните граѓани и да изградат подобар свет. Нејзина политика е да промовира кохезија, политика која создава нови можности и го редуцира јазот во нивото на развојот на различните региони.

Со надеж дека ќе им помогне на земјите-кандидати во подготовката за приклучување, Европската унија обезбедува посебно наменета финансиска помош, имплементирана преку инструментите, како што е КАРДС.

Програмата КАРДС е помош на Заедницата за реконструкција, развој и стабилизација на земјите од Западен Балкан.

Имплементацијата на Програмата КАРДС започна во 2000 година, а од 1 јануари 2007 година стапи на сила нов инструмент за претпристапна помош (ИПА) кој ја презема работата на досегашните претпристапни инструменти (ФАРЕ, САПАРД, ИСПА, инструментот за Турција и КАРДС).

Клучни зборови: *Европска унија, кохезија, претпристапна помош.*

IMPLEMENTATION OF THE CARDS PROGRAMME FINANCIAL ASSISTANCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract

The European Union is a family of democratic European countries working together to improve life for their citizen and to build better world. Its policy is to promote cohesion, a policy which is creating new opportunities and reducing the gap in the different region's levels of development.

Hoping to assist candidate countries in preparation for joining, the European Union provides them with specific targeted financial aid implemented through the instruments like the CARDS programme.

The CARDS programme is the Community assistance for reconstruction, development and stabilization of the Western Balkan countries.

Implementation of the CARDS programme started in 2000 and since 1 January 2007 the Pre-Accession Assistance (IPA) takes over the work of the previously existing pre-accession instruments like PHARE, SAPARD, ISPA, CARDS and others.

Key words: *European Union, cohesion, pre-accession assistance.*

Вовед

Република Македонија во процесот на транзиција и во процесот на реформите на општествено-политичкиот и економскиот систем, од моментот на своето осамостојување, најголема поддршка доби од страна на ЕУ, која е воедно и најголем донатор на мултилатерална основа. Најпрво, оваа помош била обезбедена во 1992 година преку Канцеларијата за хуманитарна помош на Европската заедница (ЕХО), а од 1996 год. преку Програмата ФАРЕ.

По 2000 година, помошта за Република Македонија продолжи да се одвива преку Програмата КАРДС, која претставува помош на Заедницата за реконструкција, развој и стабилизација на земјите од Западен Балкан.

Средствата од КАРДС се доделуваат единствено за однапред испланирани и разработени програми/проекти во четири приоритетни области: демократија и владеење на правото, економски и социјален развој, судството и природните ресурси. Средствата од Програмата КАРДС се неповратни т.е. се даваат во облик на грантови.

Програмата КАРДС е релевантна за државите од Западен Балкан, бидејќи преку поддршка на процесот на асоцијација и стабилизација се обезбедува поврзување со политичката перспектива на интеграцијата во ЕУ и претставува најзначаен извор на финансиска поддршка во процесите на обнова и реконструкција во сите барани области.

1. Преглед на инструментите на ЕУ за спроведување економска и социјална кохезија

Финансиските инструменти на ЕУ за спроведување на економската и социјалната кохезија може да се разграничат во две групи: внатрешни и надворешни инструменти. Внатрешни се оние инструменти кои се наменети за поддршка на кохезијата помеѓу државите-членки на ЕУ

(структурните фондови и Кохезиониот фонд), додека надворешните се наменети за подготвување на државите кои се аспиранти за членство во ЕУ (ФАРЕ, САПАРД, ИСПА и КАРДС).

Европската унија има основано четири претпристапни програми за подготвување на земјите од Средна Европа, Источна Европа и Западен Балкан за членство во ЕУ, а една од поважните е Програмата КАРДС.

Програмата КАРДС, која ја има улогата на „надворешен“ инструмент за економска и социјална кохезија, започна со нејзината примена во 2000 година.

2. Имплементација на Програмата КАРДС во Република Македонија

2.1. Програмата КАРДС (2000-2006)

Програмата КАРДС е инструмент за техничко-финансиска помош, која е наменета за поддршка на процесот за стабилизација и пристапување на земјите од Западен Балкан (Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Србија, Црна Гора и Македонија). Програмата е воспоставена со Регулативата на Советот на Европската унија, бр.2666/2000, која била предвидена за периодот до 31.12.2007 година. Управувањето на Програмата КАРДС е централизирано од страна на Европската комисија, која е задолжена за дефинирање и спроведување на програмата.

Главната цел на Програмата КАРДС е поддршка на Процесот на стабилизација и асоцијација во Западен Балкан. Како што е нагласено во една од регулативите на ЕУ¹, фокусот е „главно врз создавањето на институционална, правна, економска и општествена рамка, насочена кон вредностите и моделите определени од страна на Европската унија...“. Кажано на поконкретен начин, Програмата КАРДС ги има следниве четири цели:²

- реконструкција, демократска стабилизација, помирување и враќање на бегалците;
- развој на институциите и модернизација на легислативата, вклучувајќи ја тука и хармонизацијата со нормите и стандардите на ЕУ, со крајна цел изградба на демократијата и владеењето на правото, унапредување на човечките права, изградба на цивилното општество, унапредување на медиумите, како и функционирањето на слободна пазарна економија;
- одржлив економски и социјален развој, вклучувајќи и структурни реформи и

1). Council Regulation N 2666/2000, p.1, point (5)

2). Мојмир Мрак, Ванчо Узунов, Фондовите на ЕУ за развој и Република Македонија, Сектор за европска интеграција, Влада на Република Македонија, мај 2005 г.

- промовирање на поблиски односи, меѓусебна регионална соработка и соработка со ЕУ и со (тогашните кандидати) држави од Централна Европа.

Помошта од КАРДС се реализира преку финансирање на инвестициона програма и програмата за изградба на институциите. Таа се добива во форма на неповратни средства, а може да се користи за подготовка, спроведување и евалуација на проекти и програми. Нацрт-регулативата за КАРДС програмата посебно ги дефинира почитувањето на основите на демократијата, владеењето на правото, човечките и малцинските права, како основен услов за користење на помошта. Советот на Европската унија може, со квалификувано мнозинство и по предлог на Комисијата, да донесе соодветни мерки во случај „овие принципи да не се почитуваат“.

Корисници на програмата

Програмата предвидува дека корисници на помошта може да бидат државните тела на сите нивоа, јавните институции, институциите кои овозможуваат услуги на работните субјекти, фондациите и невладините организации.

Постојат две компоненти на Програмата КАРДС: национална и регионална. Националната компонента е наменета за земјите од Програмата КАРДС индивидуално. Регионалната компонента се однесува на спроведување на заедничките проекти на повеќе држави- корисници на програмата КАРДС во специфичните секторски подрачја. Подготвувањето и спроведувањето на **регионалната компонента** е централизирано во главните тела на Европската комисија во Брисел. Регионалната стратегија е фокусирана на промовирање на блиски односи и регионална соработка.

Европската комисија подготвува Стратешка национална програма и Стратешка регионална програма за секоја земја која е корисник на КАРДС. Секој од стратешките документи содржи додаток со наслов „Повеќегодишна индикативна програма за наредните 3 години“.

Програмата претставува основа за подготвување на проекти кои подоцна се разработуваат во Годишен акционен план (ГАП) за секоја земја посебно. Програмата КАРДС не претставува само можен извор на техничка и финансиска помош, туку и вовед во процесот на подготовка за користење на структурните фондови на ЕУ, што во перспектива е многу значајно.

3. Начин на дистрибуција на средствата од Програмата КАРДС

Со Регулативата бр. 2666/2000 на Советот на ЕУ, донесена на 5 декември 2000 година, формално-правно се подготви начинот на

дистрибуција на помошта во Република Македонија преку Националниот стратешки документ (ЦСП), Повеќегодишните индикативни програми (МИП) и Годишните акциони програми (ГАП).³

- Националниот стратешки документ, за периодот од 2000 до 2006 година, послужи да се постават долгорочните цели за помош и приоритетните полиња за акција во земјата-корисник на помошта - демократија и владеење на правото, економски и социјален развој, правосудство и внатрешни работи, животна средина и природни ресурси.

Националниот стратешки документ е одобрен од страна на Владата на Република Македонија на 37. седница, одржана на 26 февруари 2002 година.

- Врз база на Националниот стратешки документ се подготвени повеќегодишни индикативни програми за период од три години, за секоја земја која користи помош од Заедницата. Постојат две повеќегодишни програми: 2002 – 2004 и 2005 – 2006⁴.
- Годишни акциони програми кои се базираат на повеќегодишните индикативни програми се подготвуваат за секоја земја поединечно. Тие колку што е можно попрецизно ги одредуваат целите, полињата за акција и обезбедениот буџет за оперативната година.

4. КАРДС годишни акциони програми (2001-2006) за Р. Македонија

Работејќи врз основа на политичките цели поставени од Европската комисија, годишните програми финансирани од ЕУ и раководени од Европската агенција за реконструкција детално го прикажуваат контекстот, стратешката рамка и приоритетите на секторите за нивната работа во Република Македонија.

Овие програми поминуваат преку процес на одобрување, вклучувајќи ги Европската комисија, Управниот одбор на агенцијата и КАРДС комитетот на земјите-членки на ЕУ. Тие се во согласност со ЕУ Планот за стратегија на земјата (ЦСП) за периодот 2002-2006 година, и со ЕУ Индикативната програма (МИП) за Република Македонија за периодот 2002-2004 година.

3). Регулатива (ЕЗ) бр. 2666/2000 на Советот на Европска унија од 5 декември 2000 година за воведување на CARDS финансискиот инструмент за поддршка на процесот на европската интеграција, стабилизација и асоцијација, „Сл.весник на Европската унија“ L 306, 7.12.2000 г.

4). Приоритетите во оваа Програма се демократска стабилизација, добро владеење и институционална надградба и економски и социјален сектор.

Некои програми се дел од поширок План за регионална стратегија (Регионален ЦСП) на КАРДС програмата за помош за Западен Балкан (Албанија, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора, Република Македонија) за 2002-2006 година и последователната Мултигодишна индикативна програма (Регионален МИП) за 2002-2004 година.

Годишните акциони програми во РМ се следниве:⁵

2001 - Механизам на брза реакција I - 2.9 мил. евра; Механизам на брза реакција II - 12 мил. евра; КАРДС Итна помош - 12 мил. евра;

КАРДС Програма за помош - 38.5 мил. евра

2002 - 37.5 мил. евра

2003 - 38.5 мил. евра

2004 - 47.5 мил. евра

2005 - 34.5 мил. евра

2006 - 30.5 мил. Евра

Годишна програма на Република Македонија за 2001 година⁶

Табела 1. Годишна програма за 2001 година

Сектор	Вредност
Механизам на брза реакција I	2,9 мил. евра
Механизам на брза реакција II	12 мил. евра
КАРДС Итна помош	12 мил. евра
КАРДС Програма за помош	38,5 мил. евра

Годишна програма на Република Македонија за 2002 година⁷

Табела 2. Годишна програма за 2002 година

Сектор	Вредност
Демократија и владеење на правото	3,0 мил. евра
Економски и социјален развој	25,5 мил. евра
Правда и внатрешни работи	5,2 мил. евра
Друго	3,8 мил. евра
	37,5 мил. евра

5). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

6). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

7). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

Годишна програма на Република Македонија за 2003 година⁸

Табела 3. Годишна програма за 2003 година

Сектор	Вредност
Демократија и владеење на правото	3,0 мил. евра
Економски и социјален развој	20,0 мил. евра
Правда и внатрешни работи	12,5 мил. евра
Животна средина и природни ресурси	1,0 мил. евра
Друго	2,0 мил. евра
	38,5 мил. евра

Годишна програма на Република Македонија за 2004 година⁹

Табела 4. Годишна програма за 2004 година

Table 4. Annual programme for 2004

Сектор	Вредност
Демократија и владеење на правото	3,0 мил. евра
Економски и социјален развој	24 мил. евра
Правда и внатрешни работи	15,5 мил. евра
Животна средина и природни ресурси	2,0 мил. евра
Друго	3,0 мил. евра
	47,5 мил. евра

Годишна програма на Република Македонија за 2005 година¹⁰

Табела 5. Годишна програма за 2005 година

Table 5. Annual programme for 2005

Сектор	Вредност
Демократска стабилизација	2,0 мил. евра
Правда и внатрешни работи	3,5 мил. евра
Реформа на јавната администрација	15,0 мил. евра
Економски и социјален развој	5,6 мил. евра
Животна средина	2,0 мил. евра
Образование и вработување	3,0 мил. евра
Друго	3,4 мил. евра
	34,5 мил. евра

8). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

9). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

10). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

Годишна програма на Република Македонија за 2006 година¹¹

Табела 6. Годишна програма за 2006 година

Table 6. Annual programme for 2006

Сектор	Вредност
Добро владеење и градење институции	15,7 мил. евра
Економски и социјален развој	12,4 мил. евра
Друго	2,4 мил. евра
	30,5 мил. евра

5. Проекти на КАРДС имплементирани во Република Македонија¹²

Табела 7. Позначајни проекти на КАРДС имплементирани во РМ

Table 7. Significant CARDS projects implemented in the Republic of Macedonia

	Наслов	Датум на започнување	Датум на завршување	Вредност во евра	Цел на проектот
1	Поддршка на интегрираното гранично управување	18.5.2007 г.	18.4.2008 г.	44.152.000,00	Добро управување и владеење на правото
2	Конструкциски работи во склоп на кампусот на Универзитет ЈИЕ	15.3.2006 г.	15.3.2007 г.	2.000.000,00	Развој на инфраструктурата
3	Подобрување на управувањето со животната средина	22.12.2005 г.	31.3.2007 г.	1.249.700,00	Зајакнување на менаџментот на природни ресурси
4	Проект за развој на мали и средни претпријатија - владин и приватен сектор	5.12.2005 г.	5.6.2007 г.	2.325.000,00	Зголемување на вработеноста и развој на МСП (развој на пазарот на трудот, зајакнување на претприемништвото и развој на МСП)
5	Изградба на водоснабдителни и канализациски системи во 10 општини	14.12.2004 г.	14.10.2006 г.	3.774.900,00	Развој на инфраструктурата Заштита на животната средина

11). <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/fyrom/fyrom.htm>

12). Централна база на податоци за странска помош на Владата на РМ, јули 2008 година, <http://cdad.sep.gov.mk/mk/Search.aspx>

6	Изградба на локални патишта во 9 општини	19.11.2004 г.	14.10.2006 г.	3.474.623,00	Развој на инфраструктурата
7	Обука и градење на капацитетот на институциите на локалната самоуправа	23.8.2004 г.	23.8.2006 г.	2.097.155,00	Приспособување на административните структури (реформи во секторите за правда и внатрешни работи, јавна администрација, менаџмент на јавни финансии) Градење на институционални капацитети
8	Воспоставување на независно судство	1.5.2004 г.	30.4.2007 г.	5.000.000,00	Градење на институционални капацитети
9	Развој на ефикасни/ сигурни и функционални полициски системи	1.3.2004 г.	1.8.2006 г.	4.000.000,00	Добро упавување и владеење на правото
10	Соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во државната служба на Р.Македонија	12.11.2003 г.	31.1.2005 г.	2.060.000,00	Зајакнување на човечките и малцинските права
11	КАРДС Регионален проект 2002-Право од индустриска и интелектуална сопственост	11.7.2003 г.	11.7.2006 г.	2.249.917,00	Приближување на законодавството Градење на институционални капацитети Промоција на поволна бизнис и инвестициона клима
12	Надградба на автопатот Е-75 делница Неготино-Демир Капија, фаза 3	1.6.2003 г.	31.12.2004 г.	10.000.000,00	Развој на инфраструктурата

13	Помош од Европска комисија во областа на правда и внатрешни работи	12.3.2002 г.	12.9.2002 г.	1.610.628,00	Приспособување на административните структури (реформи во секторите за правда и внатрешни работи, јавна администрација, менаџмент на јавни финансии ...)
14	Програма за поддршка на медиумите	31.12.2001 г.	30.6.2002 г.	199.930,00	Зајакнување на медиумите

Извор: Централна база на податоци за странска помош на Владата на РМ, јули 2008 год.

Заклучок

Програмата била и останува крајно релевантна за државите од Западен Балкан, бидејќи преку поддршка на Процесот на асоцијација и стабилизација се обезбедува поврзување со политичката перспектива на интеграцијата во ЕУ и претставува најзначаен извор на финансиска поддршка за процесите на обнова и реконструкција во сите барани области.

Со цел централизираноста на Програмата КАРДС да не стане пречка во смисла на создавање сопственост и ефикасност на Програмата, треба да се подготват специфични и фазни аранжмани, во секоја одделна држава, со кои таа ќе се децентрализира без да се испушти од контрола транспарентноста, стратешкото водење и техничката поддршка.

Зголемувањето на инвестициите во јавниот и приватниот сектор е од суштествено значење за успех на институционалната реформа, бидејќи државите од Западен Балкан имаат значителни проблеми со сиромаштијата.

Регионална димензија во Програмата КАРДС треба да се насочи кон: (а) овозможување на стратешко управување и техничка поддршка, кои се неопходни за водење на секторски програми на локално ниво; (б) унапредување на интра и интер-регионалната соработка и (в) обезбедување пристапност на локалните заинтересирани страни.

Силни и слаби страни постојат и во двата постоечки модела за имплементација на Програмата КАРДС – канцелариите на ЕАР и делегациите на Европската комисија. Поврзаноста на политиките е главната сила на делегациите, додека пак оперативната способност (вклучувајќи ја автономијата, пристапот до ресурсите и овластувањето за донесување на одлуки) е главната сила на канцелариите на ЕАР.

Користена литература

Надворешната помош од ЕУ и Македонија: Прирачник за граѓански здруженија, Македонски центар за меѓународна соработка, бр.7, Скопје, 2006 година.

Влада на Република Македонија, КАРДС - Годишна акциона програма 2003, 2004, 2005 за РМ, Сектор за европска интеграција, Влада на Р.Македонија, Скопје, 7.7.2005 година.

Mojmir Mrak, Vanco Uzunov, EU Development Funds and the Republic of Macedonia, Sector for European Integration, Government of the Republic of Macedonia, May 2005.

Влада на Република Македонија, Информација за финансиската помош од Европската унија за Република Македонија, Сектор за европска интеграција, Влада на Р.Македонија, јануари 2003 година.

Влада на Република Македонија, Информација за стратескиот документ на ЕУ за РМ за помошта од Програмата КАРДС за периодот 2002-2006 и Повеќегодишна индикативна КАРДС Програма за периодот 2002-2004, Генерален секретаријат - Сектор за европска интеграција, Влада на Р.Македонија, февруари 2002 година.

Регионална стратегија 2002-2006, Европска комисија, Генерален директорат за надворешни односи, Директорат Западен Балкан – Хоризон- тални прашања.